

ZMIANY W KONSUMPCJI OWOCÓW I ICH PRZETWORÓW W POLSCE W LATACH 1998-2012

Karolina Jąder

Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw Agrobiznesu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
Kierownik katedry: prof. dr hab. Zbigniew Gołaś

Słowa kluczowe: konsumpcja, owoce, przetwory owocowe, gospodarstwa domowe
Key words: consumption, fruits, processed fruits, households

S y n o p s i s. Celem opracowania jest ukazanie zmian w konsumpcji owoców oraz ich przetworów w polskich gospodarstwach domowych w latach 1998-2012 oraz przedstawienie zróżnicowania spożycia owoców w różnych typach gospodarstw domowych, wyodrębnionych ze względu na przynależność do danej grupy społeczno-ekonomicznej. Metodą regresji liniowej określono tendencje w spożyciu owoców świeżych (w tym oddzielnie jabłek, owoców jagodowych, owoców południowych oraz pozostałych owoców), przetworów owocowych oraz soków. Określono również strukturę spożycia owoców, przetworów i soków oraz strukturę spożycia owoców świeżych. Stwierdzono spadek spożycia owoców świeżych (w tym głównie jabłek) oraz wzrost konsumpcji przetworów owocowych oraz soków. Zdecydowanie najwięcej owoców świeżych spożywali emeryci i renciści, natomiast w konsumpcji przetworów owocowych i soków najwyższy wynik odnotowano w przypadku osób pracujących na własny rachunek.

WPROWADZENIE

Owoce są źródłem wielu cennych składników, dlatego należą do artykułów bardzo wysoko cenionych przez dietetyków, lekarzy czy też samych konsumentów. Wraz z warzywami zajmują drugie miejsce w piramidzie zdrowego żywienia zaraz po produktach zbożowych, co oznacza, że dla każdego człowieka są ważnym składnikiem codziennej diety [Gawęcki 2012, s. 507-508]. Człowiek powinien spożywać owoce kilka razy dziennie w różnej formie, nie tylko owoców świeżych, ale także ich przetworów, aby jego organizm mógł dobrze funkcjonować [Bułhak-Jachymczyk i in. 2008, s. 353-368]. Zalecenie Światowej Organizacji Zdrowia, dotyczące spożywania warzyw i owoców w ilości minimum 400 g dziennie na osobę, jest w Polsce w pełni realizowane, gdyż dziennie statystyczny Polak konsumuje 577 g warzyw i owoców [EUFIC 2012]. Jednakże wynika to głównie z wysokiej konsumpcji warzyw w naszym kraju. Gorszą sytuacją wygląda w przypadku samych owoców. W 2012 r. Polska, z produkcją wynoszącą 3,8 mln ton [*Rynek owoców* ... 2013, s. 7], zajmowała trzecie miejsce wśród krajów europejskich, po Hiszpanii i Włoszech. Nie przekłada się to jednak do końca na konsumpcję tych produktów. Spożycie owoców w Polsce stanowiło w latach 2007-2009 tylko 51,3% przeciętnego spożycia tych produktów we wszystkich krajach Unii Europejskiej i chociaż wynik ten był o 8% wyższy niż w latach 1993-1995, nadal nie jest w

pełni zadowalający [Grzelak, Gałązka 2013]. Produkcja wyższa od zapotrzebowania prowadzi do nadprodukcji. Poznanie tendencji i zmian w spożyciu owoców jest niezbędnym elementem planowania i organizacji produkcji ogrodniczej. Spożycie owoców ulega ciągłym zmianom w kolejnych okresach, a zmienność ta jest różna wśród różnych grup konsumentów.

CELE I METODY

Głównym celem opracowania jest ukazanie zmian w wielkości i strukturze konsumpcji owoców oraz ich przetworów w Polsce w latach 1998-2012, a także przedstawienie zróżnicowania spożycia owoców w wybranych typach gospodarstw domowych. Analizę oparto na danych wtórnych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, a zamieszczonych w *Budżetach gospodarstw domowych* z lat 1998-2012 oraz publikacjach *Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy* Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-PIB w Warszawie z lat 1999-2013.

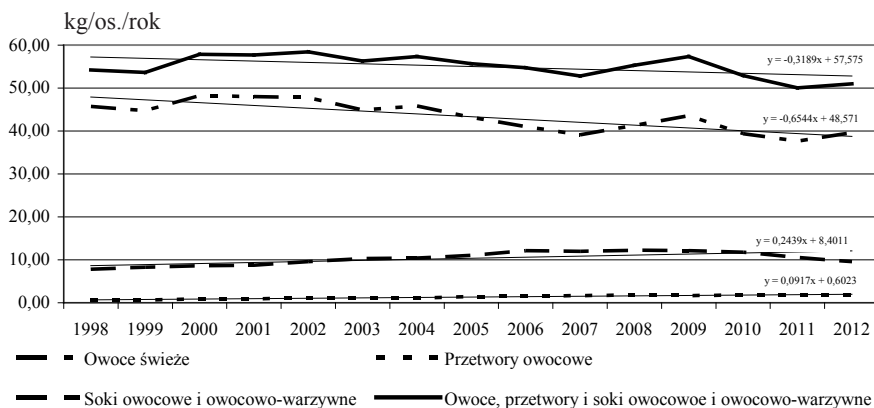
Badanie dotyczyło spożycia owoców świeżych, przetworów owocowych oraz soków owocowych i owocowo-warzywnych. Wśród owoców świeżych szczegółową analizą objęto cztery grupy: jabłka, owoce jagodowe, owoce południowe (banany i cytrusy) oraz owoce sklasyfikowane jako pozostałe (w tym pozostałe owoce z drzew: gruszki, śliwki, brzoskwinie, wiśnie, czereśnie itp. oraz pozostałe owoce południowe, takie jak kiwi, figi, ananasy, melony, arbuzy, mango i inne).

Dla ukazania tendencji w konsumpcji owoców oraz ich przetworów i określenia rocznych zmian zastosowano metodę regresji liniowej oraz obliczono średnie tempo zmian. W celu dokładniejszego uwidocznienia zmian, które zaszły w analizowanym czasie, lata 1998-2012 podzielono na trzy pięcioletnie podokresy: 1998-2002, 2003-2007, 2008-2012. Dla wydzielonych przedziałów czasowych obliczono strukturę łącznego spożycia owoców i ich przetworów, a także strukturę konsumpcji owoców świeżych. Scharakteryzowano również spożycie owoców w różnych typach gospodarstw domowych, wyodrębnionych ze względu na przynależność do danej grupy społeczno-ekonomicznej. Również na tym etapie badań analizowany okres podzielono na trzy pięcioletnie przedziały czasowe. Wielkość spożycia owoców podano w kg/osobę/rok.

WYNIKI BADAŃ

WIELKOŚĆ I STRUKTURA KONSUMPCJI OWOCÓW

W latach 1998-2012 przeciętny Polak konsumował rocznie średnio 55,02 kg owoców i ich przetworów, z czego na owoce świeże przypadało 43,34 kg, na przetwory owocowe 1,33 kg, a na soki owocowe oraz owocowo-warzywne 10,35 kg. W ciągu analizowanego piętnastolecia odnotowano wyraźne zmiany, zarówno w spożyciu owoców świeżych, jak i ich przetworów (rys. 1.). Analizując łącznie spożycie owoców, przetworów i soków, stwierdzono spadek na poziomie 0,32 kg na rok. Średnie tempo zmian wyniosło -0,44%. Na wyniki te wpływ miała przede wszystkim zmniejszająca się konsumpcja owoców świeżych. Średni roczny spadek spożycia wynosił 0,65 kg, tj. 1,03%. Zmniejszanie konsumpcji nastąpiło jednak dopiero od 2003 r. W latach 1998-2002 odnotowano niewielką tendencję rosnącą, a spożycie zwiększało się corocznie o 0,73 kg w tempie 1,09%. Największe zmniejszenie na-

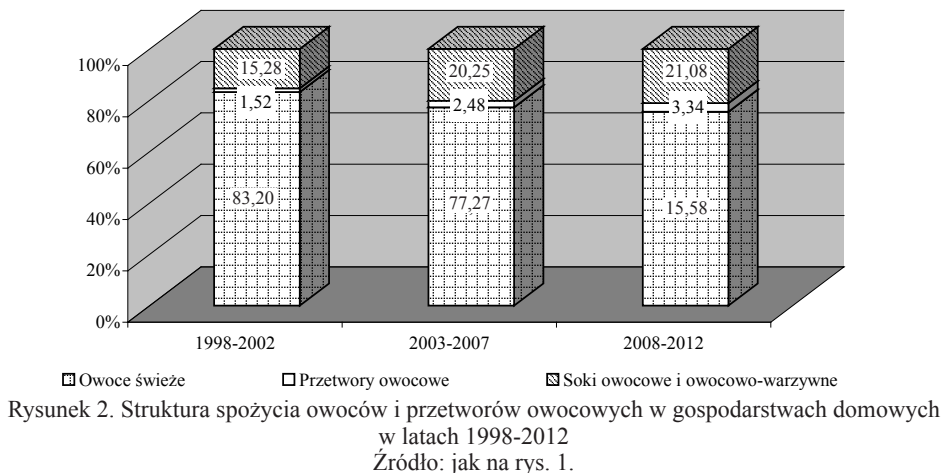
Rysunek 1. Przeciętne roczne spożycie owoców świeżych, przetworów owocowych oraz soków owocowych i owocowo-warzywnych w gospodarstwach domowych w latach 1998-2012
 Źródło: obliczenia własne na podstawie [Budżety gospodarstw... 1999-2013, Rynek owoców... 1999-2013].

stąpiło w latach 2003-2007. W tym czasie spożycie na 1 osobę w gospodarstwach domowych wynosiło rocznie 42,82 kg owoców i było o 3,08 kg, tj. 8,7% niższe niż w poprzedzającym pięcioleciu. Średniorocznie w tym pięcioleciu spożycie zmniejszało się o 1,63 kg, czyli o 3,38%. Tendencja malejąca utrzymywała się także w kolejnym podokresie, jednak ten spadek był nieco niższy i wyniósł 0,92 kg, tj. 1,04%.

Inaczej sytuacja przedstawiała się w przypadku przetworów owocowych i soków, gdyż odnotowano tendencję rosnącą w całym piętnastoletniu, a także w każdym z trzech wydzielonych podokresów. Spożycie przetworów owocowych zwiększało się co roku o 0,09 kg, w tempie 6,76%. Średnia wielkość konsumpcji w trzecim podokresie była o 106,98% wyższa niż w pierwszych pięciu latach. W pierwszym pięcioleciu spożycie przetworów wzrastało corocznie o 0,10 kg, tj. 10,66%. Największy wzrost konsumpcji przetworów odnotowano jednak w latach 2003-2007, gdy spożycie wzrastało średnio rocznie o 0,17 kg, w tempie 11,67%. W trzecim podokresie konsumpcja była zbliżona do średniego poziomu z lat 2003-2007, a spożycie zwiększało się co roku już tylko o 0,01 kg, a średnie tempo zmian było bliskie 0%.

Zwiększenie konsumpcji przetworów owocowych w pierwszych dziesięciu analizowanych latach można tłumaczyć polepszeniem standardu życia części społeczeństwa oraz zmieniającym się stylem życia Polaków, którzy coraz bardziej cenią sobie ofertę pozwalającą na zaoszczędzenie czasu poświęcanego na przygotowywanie posiłków [Adamczyk 2010, s. 6]. Stagnacja w spożyciu tych produktów w latach 2008-2012 wynikała zaś głównie ze spowolnienia tempa wzrostu realnych dochodów konsumentów.

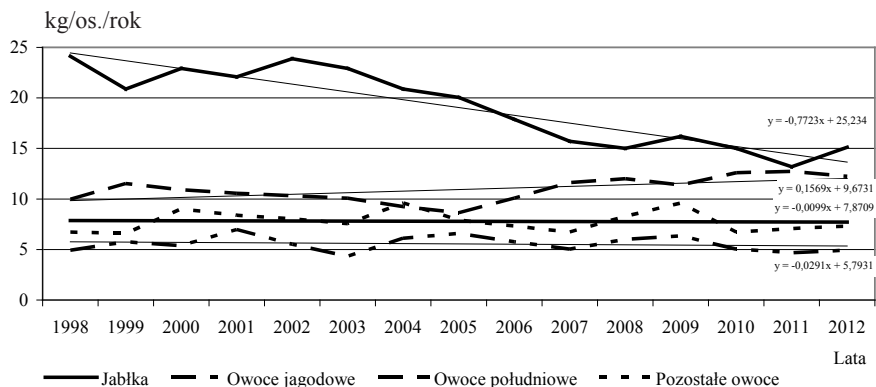
Tendencję rosnącą w latach 1998-2012 odnotowano także w przypadku soków owocowych i owocowo-warzywnych, których spożycie zwiększało się średniorocznie o 0,24 kg, czyli 1,49%. Największy wzrost stwierdzono w pierwszym pięcioleciu, gdy konsumpcja soków zwiększała się co roku o 0,4 kg, w tempie 5,32%. Bardzo dynamicznie rozwijające się spożycie soków w tym okresie związane było przede wszystkim ze zmianą schematów żywienia i pojawieniem się tendencji do spożywania zdrowej żywności [Adamczyk 2002, s. 34]. W drugim podokresie tempo zmian było już nieco niższe i wyniosło

3,84%, natomiast w ostatnich pięciu latach nastąpiło wyraźne zmniejszenie konsumpcji na średnim poziomie 0,68 kg, czyli 5,9%. Zjawisko to było spowodowane wspomnianym już wcześniej spowolnieniem gospodarczym i wynikającym z tego spadkiem dochodów konsumentów [Strojewska 2013, s. 34]. Wśród innych przyczyn wymienić można również dojrzałość i nasycenie rynku soków, nektarów i napojów owocowych oraz wzrost spożycia innych napojów bezalkoholowych, w tym przede wszystkim wody [KUPS 2013].

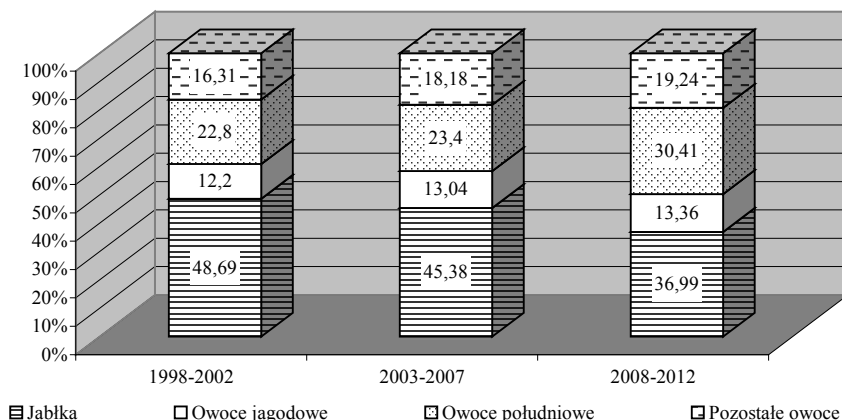
Opisane tendencje w poziomie spożycia owoców i ich przetworów spowodowały również wyraźne zmiany w strukturze ich konsumpcji (rys. 2.). Udział owoców świeżych zmniejszył się z 83,20% w latach 1998-2002 do 75,58% w latach 2008-2012. Zwiększenie udziału odnotowano zarówno w przypadku przetworów owocowych, jak i soków. Odsetek przetworów wzrósł z 1,52% do 3,34%, a soków z 15,28% do 21,08%.

Zbadano również zmiany w spożyciu poszczególnych grup owoców świeżych, a także określono strukturę ich konsumpcji. W latach 1998-2012 w gospodarstwach domowych

Rysunek 3. Przeciętne spożycie owoców świeżych w gospodarstwach domowych w latach 1998-2012
Źródło: obliczenia własne na podstawie [Budżety gospodarstw... 1999-2013].

najwięcej konsumowano jabłek, a ich średnie spożycie wyniosło 19,06 kg/os./rok (rys. 3.). Konsumpcja tego gatunku w całym piętnastolecu wykazywała jednak wyraźną tendencję malejącą i zmniejszała się średniorocznie o 0,77 kg, tj. 3,29%. Największe tempo spadku, wynoszące -9%, odnotowano w drugim podokresie. Głównymi przyczynami zmniejszenia konsumpcji jabłek był wyraźny wzrost ich cen, a także zwiększenie spożycia owoców południowych – głównie cytrusów i bananów, które z powodzeniem konkurowały ceną z naszymi krajowymi owocami. W latach 2008-2012 nastąpiło zahamowanie tego spadku i spożycie charakteryzowało się nawet niewielką tendencją rosnącą, ze średnim rocznym tempem zmian wynoszącym 0,19%. Był to przede wszystkim wynik intensywnie prowadzonych kampanii promujących spożycie jabłek w naszym kraju, polegających m.in. na sprzedaży owoców najlepszej jakości [www.polskiesadownictwo.pl, www.portalspozywczy.pl]. W analizowanym okresie nastąpiło również zmniejszenie udziału jabłek w strukturze konsumpcji owoców świeżych (rys. 4.). W latach 1998-2002 jabłka stanowiły 48,69% wszystkich spożywanych owoców, a w latach 2008-2012 udział ten wyniósł już tylko 36,99%. Spadek spożycia jabłek i zmniejszenie ich udziału w konsumpcji owoców w dużym stopniu wynikały ze wspomnianego wzrostu spożycia owoców południowych. W analizowanym okresie corocznie spożywano średnio o 0,16 kg, tj. 1,4% więcej owoców z tej grupy. Udział owoców południowych w konsumpcji owoców świeżych wzrósł z 22,8% w latach 1998-2002 do 30,41% w latach 2008-2012. Dużą stabilnością w analizowanym piętnastolecu charakteryzowała się konsumpcja owoców jagodowych oraz pozostałych owoców, a wyznaczona prosta regresji wykazała w ich przypadku jedynie minimalną tendencję malejącą. W latach 1998-2012 średnie spożycie owoców jagodowych wyniosło 5,56 kg/os./rok i zmniejszało się średnio co roku o 0,029 kg, w tempie bliskim 0. W przypadku pozostałych owoców spadek wynosił 0,01 kg/os./rok, tj. 0,6%. Jak podała Irena Strojewska [2010, s. 40-41] spadek ten dotyczył przede wszystkim gruszek i śliwek. Wzrastała konsumpcja owoców pestkowych oraz pozostałych owoców południowych. Średnio w latach 1998-2012 spożycie pozostałych owoców wynosiło 7,79 kg w przeliczeniu na osobę, a ich udział w strukturze konsumpcji owoców świeżych wykazywał tendencję wzrostową.

Rysunek 4. Struktura spożycia owoców świeżych w gospodarstwach domowych w latach 1998-2012
Źródło: jak na rys. 3.

KONSUMPCJA OWOCÓW W WYBRANYCH TYPACH GOSPODARSTW DOMOWYCH

Poziom spożycia owoców i ich przetworów był zróżnicowany w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych (tab. 1.). W latach 1998-2012 najwyższą konsumpcję owoców, ich przetworów oraz soków owocowo-warzywnych, przekraczającą 60 kg/os./rok odnotowano w rodzinach emerytów i rencistów oraz osób pracujących na własny rachunek, natomiast najniższy wynik uzyskano w gospodarstwach rolników, gdzie średnia konsumpcja w badanych latach nie była większa niż 50 kg.

Tabela 1. Przeciętne spożycie owoców świeżych, przetworów owocowych oraz soków owocowo-warzywnych w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1998-2012

Grupy produktów	Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych	Wielkość spożycia w okresie (średnia) [kg/os./rok]			
		1998-2002	2003-2007	2008-2012	1998-2012
Owoce, przetwory i soki owocowo-warzywne	pracowników	55,68	54,24	51,07	53,66
	rolników	50,74	49,51	48,10	49,45
	pracujących na własny rachunek	65,90	64,46	58,80	63,06
	emerytów i rencistów	64,13	63,91	63,98	64,01
Owoce świeże	pracowników	42,96	38,62	36,10	39,22
	rolników	47,30	43,22	39,36	43,30
	pracujących na własny rachunek	47,81	43,63	39,77	43,74
	emerytów i rencistów	55,75	52,97	52,44	53,72
– jabłka	pracowników	20,09	16,80	12,62	16,50
	rolników	25,75	22,70	17,54	22,00
	pracujących na własny rachunek	20,45	17,33	12,72	16,83
	emerytów i rencistów	27,60	24,55	20,86	24,34
– owoce jagodowe	pracowników	4,85	4,97	4,82	4,88
	rolników	6,77	6,00	6,00	6,26
	pracujących na własny rachunek	5,83	5,88	5,59	5,77
	emerytów i rencistów	6,89	6,98	7,18	7,02
– owoce południowe	pracowników	11,38	9,89	11,81	11,02
	rolników	5,76	5,76	7,68	6,40
	pracujących na własny rachunek	13,66	12,19	13,39	13,08
	emerytów i rencistów	12,31	11,81	14,74	12,95
Przetwory owocowe	pracowników	1,01	1,42	1,75	1,39
	rolników	0,55	1,01	1,34	0,97
	pracujących na własny rachunek	1,22	1,75	2,14	1,70
	emerytów i rencistów	0,86	1,39	1,99	1,42
Soki owocowe i warzywne	pracowników	11,71	14,21	13,22	13,05
	rolników	2,88	5,28	7,39	5,18
	pracujących na własny rachunek	16,87	19,08	16,90	17,62
	emerytów i rencistów	7,51	9,55	9,55	8,87

Źródło: obliczenia własne na podstawie [Budżety gospodarstw... 1999-2013].

Owoce i ich przetwory w hierarchii potrzeb żywnościowych konsumentów są zaliczane do dóbr wyższego rzędu i charakteryzują się znaczną elastycznością dochodową i cenową popytu, co oznacza, że wraz ze wzrostem dochodów konsumentów wzrasta również ich spożycie [Adamczyk 2002, s. 35]. Znajduje to również odzwierciedlenie w konsumpcji w różnych typach gospodarstw, a spożycie owoców wzrasta wraz ze wzrostem zamożności gospodarstw [Piekut 2006]. Dochód rozporządzalny w gospodarstwach domowych osób pracujących na własny rachunek jest o ponad 30% wyższy od średniego poziomu dochodu we wszystkich typach gospodarstw [Gulbicka, Kwasek 2007, s. 16]. Wysoka konsumpcja w rodzinach emerytów i rencistów wynika z faktu, że ich dochody są stałe i stabilne, a także ma związek ze strukturą demograficzną tej grupy, gdyż jest ona reprezentowana przez małe 1-, 2-osobowe gospodarstwa złożone głównie z osób dorosłych. Spożycie żywności maleje w miarę wzrostu wielkości gospodarstwa domowego, co jest spowodowane spadkiem dochodów w przeliczeniu na osobę. Średni przeliczeniowy dochód w tych rodzinach jest wyższy niż średni dochód na osobę w większości pozostałych grup gospodarstw domowych [Witczak 2006]. W ciągu analizowanego piętnastolecia spożycie owoców i ich przetworów spadało we wszystkich typach gospodarstw, przy czym zakres tych zmian był zróżnicowany. Najbardziej stabilną konsumpcją charakteryzowały się rodziny emerytów i rencistów, w których średnie spożycie w latach 2008-2012 było tylko o 0,15 kg, czyli 0,23% niższe niż w pierwszym podokresie. Największy spadek konsumpcji (o 7,1 kg rocznie, czyli 10,78%) odnotowano w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek, a największe zmniejszenie spożycia w tych rodzinach dotyczyło pięciu ostatnich analizowanych lat, gdy konsumpcja spadła o 8,78% w stosunku do lat 2003-2007.

Nieco innych prawidłowości można dopatrzeć się, analizując oddzielnie spożycie owoców świeżych oraz przetworów. Najwięcej owoców świeżych spożywano również w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów, przy czym różnica w porównaniu z innymi grupami była tu dużo większa. W latach 1998-2012 konsumpcja kształtowała się tam bowiem na poziomie przekraczającym 50 kg/os./rok i była o około 10 kg wyższa niż w innych rodzinach. Najniższe roczne spożycie, wynoszące poniżej 40 kg/os. odnotowano wśród gospodarstw domowych pracowników. Konsumpcja owoców we wszystkich typach gospodarstw spadała, przy czym najmniejsze zmiany odnotowano ponownie w przypadku emerytów i rencistów. Wyraźniejsze zmniejszenie spożycia (2,78 kg, tj. 4,99%) odnotowano w tych gospodarstwach tylko w drugim podokresie, natomiast w ostatnim pięcioleciu konsumpcja utrzymała się na bardzo zbliżonym poziomie. W pozostałych rodzinach w każdym kolejnym podokresie spożycie było niższe o około 10%.

Określono także zróżnicowanie konsumpcji wybranych grup owoców świeżych: jabłek, owoców jagodowych oraz owoców południowych. W analizowanym piętnastoleciu najczęściej jabłek oraz owoców jagodowych spożywali emeryci i renciści oraz rolnicy, odpowiednio 24,4 i 22 kg/os./rok. W odniesieniu do rodzin rolników wynikało to z dużego udziału samozaopatrzenia, które w przypadku owoców i ich przetworów sięgało nawet 50% [Gulbicka, Kwasek 2007, s. 20]. Największą konsumpcję owoców południowych, wynoszącą 13,08 kg/os./rok odnotowano w rodzinach osób pracujących na własny rachunek, co związane było głównie z faktem, że owoce te należą do najdroższych owoców. Należy jednak podkreślić, iż w ostatnim pięcioleciu, również i tych owoców najwięcej, bo 14,74 kg/os./rok, spożywali emeryci i renciści. We wszystkich typach gospodarstw domowych wyraźnie spadała konsumpcja jabłek, natomiast rośnie spożycie owoców południowych. Najbardziej stabilna była konsumpcja owoców jagodowych, przy czym wśród emerytów i rencistów odnotowano niewielki jej wzrost, a w pozostałych gospodarstwach minimalny spadek.

Analizując spożycie przetworów owocowych oraz soków, stwierdzono, że największe ilości tych produktów w latach 1998-2012 konsumowano w gospodarstwach domowych osób pracujących na własny rachunek, odpowiednio 1,7 oraz 17,62 kg/os./rok. Zdecydowanie najniższą konsumpcję, osiągającą średni poziom 0,97 oraz 5,18 kg/os./rok, odnotowano w gospodarstwach rolników. Należy jednocześnie podkreślić, że w spożyciu soków odnotowano największe różnice pomiędzy różnymi typami gospodarstw domowych. We wszystkich rodzajach wzrastało spożycie przetworów owocowych, przy czym największy przyrost o 143,64%, dotyczył gospodarstw domowych rolników, czyli rodzin konsumujących najmniejsze ilości tych produktów. W gospodarstwach tych odnotowano także coraz większe spożycie soków owocowo-warzywnych. W pozostałych rodzinach przyrost spożycia przetworów dotyczył tylko drugiego okresu, natomiast w ostatnim pięcioleciu konsumpcja soków spadła lub utrzymała się na tym samym poziomie w stosunku do poprzedniego pięciolecia.

PODSUMOWANIE

W latach 1998-2012 spożycie owoców świeżych wykazywało tendencję spadkową, zmniejszając się corocznie o 0,65 kg, tj. 1,03%, natomiast konsumpcja przetworów owocowych oraz soków owocowo-warzywnych charakteryzowała się wyraźnym wzrostem na poziomie odpowiednio 0,09 i 0,24 kg rocznie, czyli 6,76 i 1,49%. Zmniejszenie konsumpcji owoców świeżych spowodowało spadek ich udziału w strukturze spożycia o 7,62% w okresie od roku 2008 do roku 2012 w porównaniu z latami 1998-2002. Wzrost konsumpcji przetworów i soków wpłynął na zwiększenie ich znaczenia w strukturze spożycia w tych okresach o odpowiednio 1,82 i 5,8%. W grupie owoców świeżych największy spadek, wynoszący średniorocznie 0,77 kg, tj. 3,29%, odnotowano w przypadku jabłek, natomiast tendencję wzrostową na poziomie 0,16 kg, czyli 1,4%, stwierdzono w spożyciu owoców południowych (bananów i cytrusów). Udział jabłek w strukturze spożycia owoców świeżych zmniejszył się o 11,7%, natomiast owoców południowych wzrósł o 7,61%. W latach 1998-2012 zdecydowanie najwięcej owoców świeżych (53,72 kg) spożywano w rodzinach emerytów i rencistów, natomiast najmniej (39,22 kg) w gospodarstwach domowych pracowników. Emeryci i renciści konsumowali najwięcej jabłek oraz owoców jagodowych, natomiast w konsumpcji owoców południowych przodowały rodziny osób pracujących na własny rachunek. Grupa ta wyróżniała się też w spożyciu przetworów, a w szczególności soków. Największą stabilnością w spożyciu owoców i ich przetworów cechowały się rodziny emerytów i rencistów.

Można przewidywać, że w najbliższych latach konsumpcja owoców w naszym kraju będzie wzrastać. Przyczyn tego upatrywać należy w zwiększeniu spożycia owoców mających dotychczas relatywnie mały udział w strukturze konsumpcji (głównie owoców egzotycznych). Nie bez znaczenia jest także zahamowanie w ostatnich pięciu latach spadku spożycia jabłek, które cały czas są najbardziej znaczącymi owocami w strukturze konsumpcji owoców w Polsce. Prawdopodobnie dalej będzie się zwiększać spożycie przetworów owocowych, jednak biorąc pod uwagę ustabilizowanie ich konsumpcji w ostatnich latach, wzrost ten zapewne nie będzie już tak intensywny jak w analizowanym okresie. Ważnym czynnikiem wpływającym na wzrost spożycia owoców i ich przetworów będą z pewnością intensywne działania Agencji Rynku Rolnego, koordynujące liczne kampanie promocyjno-informacyjne, finansowane głównie z unijnego budżetu, propagujące spożycie owoców i warzyw, a mające na celu przede wszystkim wprowadzanie zdrowych nawyków żywieniowych, m.in. wśród dzieci i młodzieży [Rynek owoców... 2013, s. 42-44]. Zważywszy zmiany obserwowane w ostatnich latach, należy stwierdzić, że poziom konsumpcji owoców, a zwłaszcza ich przetworów w bardzo dużym stopniu zależał będzie jednak od poziomu dochodów polskich konsumentów.

LITERATURA

- Adamczyk Grażyna, 2002: *Wybrane aspekty zachowań konsumpcyjnych i wzorców spożycia żywności w polskich gospodarstwach domowych w latach dziewięćdziesiątych*, „Roczniki AR Poznań. Ekonomia”, CCCXLIII, s. 31-41.
- Adamczyk Grażyna, 2010: *Popularność żywności wygodnej*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, 4(18), s. 5-13.
- Budżety gospodarstw domowych z lat 1998-2012*. 1999-2013: GUS, Warszawa.
- Bulhak-Jachymczyk Barbara, Nowicka Grażyna, Panczenko-Kresowska Bogumiła, 2008: *Normy żywienia człowieka. Podstawy prewencji otyłości i chorób niezakaźnych*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa.
- EUFIC 2012: *Konsumpcja owoców i warzyw w Europie – czy Europejczycy spożywają ich wystarczająco dużo?*, <http://www.eufic.org/article/pl/expid/Konsumpcja-warzyw-owocow-Europie/>, data pobrania: 02.04.2014.
- Gawęcki Jan, 2012: *Żywność człowieka. Podstawy nauki o żywieniu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Grzelak Aleksander, Gałązka Marek, 2013: *Tendencje konsumpcji żywności w Polsce na tle uwarunkowań globalnych*, „Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy”, nr 6, s. 223-241.
- KUPS. 2013: *Prezes KUPS: Teraz w sokach może być już tylko lepiej*, <http://www.kups.org.pl/index/?id=08c5433a60135c32e34f46a71175850c>, data pobrania: 22.07.2014.
- Piekut Marlena, 2006: *Spożycie żywności w gospodarstwach domowych*, Wiadomości statystyczne, 11/2006, s. 32-45.
- Rynek owoców i warzyw: stan i perspektywy*. 1999-2013: IERiGŻ-PIB w Warszawie, nr 16-43.
- Strojewska Irena, 2010: *Spożycie owoców w Polsce w latach 2000-2009*, „Hasło Ogrodnicze”, nr 10, s. 40-41.
- Strojewska Irena, 2013: *Spożycie soków pitnych i nektarów w Polsce i w krajach UE-27*, „Przemysł fermentacyjny i owocowo-warzywny”, nr 5-6, s. 34.
- Witczak Anna, 2006: *Spożycie mięsa w Polsce wg różnych typów gospodarstw domowych*, „Roczniki Naukowe SERiA”, t. VIII, z. 3, s. 163-166.
- <http://www.polskiesadownictwo.pl/index.php/wiadomosci/62-wiadomosci/983-rosnie-spozycie-jablek-w-polsce>, data pobrania: 22.07.2014.
- <http://www.portalspozywczy.pl/owoce-warzywa/wiadomosci/ekspert-spada-konsumpcja-jablek-w-polsce,50472.html>, data pobrania: 22.07.2014.

Karolina Jąder

*CHANGES IN THE CONSUMPTION OF FRUITS AND THEIR CONSERVES IN POLAND
IN THE YEARS 1998-2012*

Summary

The aim of the study was to present the changes in consumption of fruits, processed fruit and fruit and vegetable juices in Poland in the years 1998-2012. The diversity of fruit consumption in various types of households (distinguished by the socio-economic group they belong to) was presented. With the use of linear regression, a trend was identified concerning the consumption of fresh fruit including (separately apples, berries, exotic fruit and other fruits), processed fruit and fruit juices and fruit and vegetable juices. The structure of consumption of fruit, processed fruit and juices and fresh fruit was shown. A decrease in the consumption of fresh fruit (mainly apples) and an increase in the consumption of processed fruit and juices were observed.

Adres do korespondencji:

Dr Karolina Jąder

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw Agrobiznesu

ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, tel. (61) 848 71 19

e-mail: jader@up.poznan.pl